

Regionalna saradnja predstavlja jedan od spoljnopoličkih prioriteta Republike Srbije.

Republika Srbija pridaje poseban značaj razvoju saradnje sa drugim učesnicama regionalne saradnje iz regiona, kao osnovi za održanje i povećanje stabilnosti i promovisanje sveukupne dobrosusedske saradnje. Stalan napredak i produbljivanje regionalne saradnje, posebno kroz regionalne inicijative, doprinosi i integraciji ovog dela Evrope u Evropsku uniju.

Regionalna saradnja unapređuje odnose između učesnica, ubrzava evropske integracione procese u regionu JIE i stvara uslove za ekonomski napredak i poboljšanje životnog standarda stanovništva.

Republika Srbija je članica/učesnica sledećih inicijativa i organizacija regionalnog karaktera:

### **Proces saradnje u jugoistočnoj Evropi (PSuJIE) (South-East European Cooperation Process – SEECP)**

Proces saradnje u jugoistočnoj Evropi (PSuJIE) pokrenut je 1996. godine sa ciljem da se jugoistočna Evropa transformiše u region stabilnosti, bezbednosti i saradnje u skladu sa evropskim integracionim tokovima, a kroz unapređenje međusobnog dijaloga i saradnje na svim nivoima i u svim oblastima od zajedničkog interesa. U radu PSuJIE u svojstvu punopravnih članova učestvuje dvanaest zemalja: Albanija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Crna Gora, Grčka, Hrvatska, Severna Makedonija, Moldavija, Rumunija, Srbija, Slovenija i Turska.

Srbija se u punom kapacitetu uključila u aktivnosti PSuJIE na Samitu u Skoplju održanom u oktobru 2000. godine.

Aktivnosti PSuJIE odvijaju se na samitima šefova država ili vlada, sastancima MIP, kao i na nivou političkih direktora MIP zemalja učesnica ove inicijative. Takođe, održavaju se i sastanci Trojke kao stalnog koordinacionog tela, koju sačinjavaju trenutni, prethodni i budući predsedavajući. Sastanci na nivou resornih ministarstava održavaju se prema potrebi uz razmatranje pojedinih pitanja koja su od interesa zemalja članica.

Osnovni dokument PSuJIE je Povelja o dobrosusedskim odnosima, stabilnosti, bezbednosti i saradnji u jugoistočnoj Evropi, usvojena 2000. godine u Bukureštu. Povelja je izmenjena na Samitu Procesu saradnje u Zagrebu 11. maja 2007. godine kako bi se definisao odnos PSuJIE i Regionalnog saveta za saradnju.

Na Samitu PSuJIE održanom u Zagrebu 11. maja 2007. godine, doneta je odluka o uspostavljanju funkcionalnih veza između PSuJIE i Regionalnog saveta za saradnju (RSS), pri čemu je PSuJIE nastavio dotadašnju ulogu foruma za politički dijalog i usmeravanje saradnje učesnica, a Sekretarijat RSS, sa sedištem u Sarajevu, je postao operativna podrška PSuJIE.

Na Samitu PSuJIE, održanom 25. juna 2014. godine u Bukureštu, Republika Srbija je, poštujući postignute dogovore, prihvatila učešće „Kosova” (sa zvezdicom i poznatim tekstom fusnote) u aktivnostima PSuJIE, na ravnopravnoj osnovi, ali bez prejudiciranja statusa i u skladu sa Dogovorom o regionalnom predstavljanju i saradnji i Briselskim sporazumom. Navedeno

rešenje pomenuto je u Deklaraciji sa Samita PSuJIE. Na ovaj način Republika Srbija je ispunila obavezu da neće sprečavati niti blokirati „Kosovo“ u procesu evropskih integracija. Takođe, na ovaj način nije promenjena pozicija R. Srbije u odnosu na status „Kosova“, niti je Republika Srbija odstupila od svojih stavova, jer i dalje kao okvir za obeležavanje i predstavljanje „Kosova“ ostaju Rezolucija SB UN 1244 i Savetodavno mišljenje Međunarodnog suda pravde.

Parlamentarna dimenzija PSuJIE odvija se kroz saradnju u okviru Radne grupe parlamentarne dimenzije PSuJIE, u kojoj učestvuju predstavnici Narodne skupštine Republike Srbije. Srbija je predsedavala PSuJIE od juna 2011. do juna 2012. godine.

Predsedavanje PSuJIE za period 2020-2021. godine preuzela je Republika Turska. Republika Grčka će predsedavati PSuJIE u periodu 2021-2022. godine.

### **Regionalni savet za saradnju (RSS) (Regional Cooperation Council – RCC)**

Osnivanjem Regionalnog saveta za saradnju (RSS) februara 2008. godine (Zajednička deklaracija o uspostavljanju RSS), oformljena je „struktura“ regionalne saradnje u JIE. RSS je funkcionalno povezan sa Procesom saradnje u JIE i predstavlja njegovu institucionalno – logističku podršku, kroz rad Sekretarijata RSS i generalnog sekretara. Pri tome, Proces saradnje u JIE je fokusiran na političku, a RSS na sektorsku saradnju u regionu.

Učesnice RSS su: 12 zemalja učesnica Procesu saradnje u JIE (Albanija, BiH, Bugarska, Grčka, Hrvatska, Slovenija, Severna Makedonija, Moldavija, Rumunija, Srbija, Turska i Crna Gora), Kosovo, Trojka EU (Sekretarijat Saveta EU, EK, predsedavajuća zemlja EU), kao i zemlje i institucije koje kroz donacije i podršku aktivno podržavaju proces regionalne saradnje u JIE (ukupno 46 učesnica).

Sedište Sekretarijata je u Sarajevu. Generalni sekretar Regionalnog saveta za saradnju je gospođa Majlinda Bregu.

Sekretarijat RSS ima Kancelariju za vezu sa EU u Briselu. Operativno telo je Odbor RSS (RCC Board), a čine ga nacionalni koordinatori i institucije koje finansiraju Sekretarijat RSS. Odbor RSS se sastaje tri puta godišnje.

Osnovni zadaci RSS su: razvijanje regionalne saradnje kroz šest prioriternih oblasti (ekonomski i socijalni razvoj, energetika i infrastruktura, pravosuđe i unutrašnji poslovi, bezbednost, jačanje ljudskog potencijala, parlamentarna saradnja) i identifikovanje projekata od zajedničkog interesa za države regiona i njihovo povezivanje sa planovima Komisije EU, posebno u programiranju višekorisničke komponente instrumenta pretprijetne pomoći (IPA), kao glavnog okvira za delovanje RCC.

Internet prezentacija RSS je dostupna na sajtu [www.rcc.int](http://www.rcc.int).

Nacionalni koordinator Republike Srbije za regionalni savet za saradnju:

Pavle Janković, načelnik Odeljenja za Regionalne inicijative Sektora za EU, MSP

### **Centralno-evropska inicijativa (CEI) (Central European Initiative – CEI)**

Centralno-evropska inicijativa (CEI) nastala je 1989. godine iz „saradnje četiri zemlje“ (R. Italija, R. Austrija, tadašnja SFR Jugoslavija i Mađarska). CEI danas ima 17 članica: R. Albanija, R. Belarusija, Bosna i Hercegovina, R. Bugarska, R. Hrvatska, R. Češka, R. Italija, Mađarska, R. Severna Makedonija, R. Moldavija, R. Poljska, Rumunija, R. Slovačka, R. Slovenija, R. Srbija, Ukrajina i Crna Gora (R. Austrija je tokom 2018. godine odlučila da istupi iz članstva). Devet zemalja su članice EU a preostalih osam su zemlje zapadnog Balkana i tzv. evropskog susedstva – R. Belarusija, Ukrajina i R. Moldavija.

Sedište Sekretarijata CEI je u Trstu. Generalni sekretar CEI je Roberto Antonione (R. Italija), koji je na ovu funkciju stupio januara 2019. godine. CEI funkcioniše po sistemu rotirajućeg jednogodišnjeg predsedavanja (od 1. januara do 31. decembra). Tokom 2021. godine CEI predsedava Crna Gora. Uz predsedavajućeg i Sekretarijat, važnu ulogu u funkcionisanju CEI ima i Trojka, koja po pravilu funkcioniše kao Proširena trojka - uključuje i R. Italiju, kao stalnog člana Trojke zbog njene posebne uloge u CEI.

CEI, za razliku od većine drugih regionalnih inicijativa, raspolaže sopstvenim fondovima za finansiranje, odnosno ko-finsiranje projekata saradnje. Pored redovnih godišnjih kontribucija zemalja članica, aktivnosti CEI se finansiraju i iz posebnog Fonda CEI pri Evropskoj banci za obnovu i razvoj (EBRD), koji finansira R. Italija u visini od oko 2 miliona evra godišnje, kao i drugih donacija R. Italije i ranije R. Austrije, kao i povremenih manjih donacija drugih članica CEI (za Know-how Exchange Programme).

U okviru CEI održavaju se redovni godišnji samiti, sastanci ministara inostranih poslova, sastanci eksperata itd. Važnu ulogu u funkcionisanju CEI imaju i Sastanci nacionalnih koordinatora koji se održavaju više puta godišnje.

Aktivnosti u okviru parlamentarne dimenzije CEI odvijaju se kroz realizaciju sastanaka Parlamentarne skupštine CEI, parlamentarnog komiteta i opštih komiteta (o političkim i unutrašnjim poslovima, o ekonomskim poslovima i o kulturnim poslovima).

Tokom predsedavanja R. Srbije CEI, ova regionalna inicijativa stekla je status posmatrača u Generalnoj skupštini UN, čime je značajno unapredila svoj ukupni prestiž i ulogu faktora integrisanja i stabilizacije u regionu i šire. Rezolucije o saradnji CEI sa UN se usvajaju na svake dve godine, u skladu sa uobičajenim tempom dvogodišnjih sastanaka UN i regionalnih organizacija koje imaju status posmatrača u GS UN.

Strateški cilj i osnova svih aktivnosti CEI je: „regionalna saradnja za evropske integracije“. Činjenica da se CEI sastoji od dve grupe zemalja – država članica EU i država članica CEI koje nisu deo EU – značajno doprinosi ubrzanju procesa integracije država članica CEI koje nisu u EU, a nastoje da joj pristupe. Razvoj kvalitetne i funkcionalne projektno orijentisane saradnje podstiče brže usvajanje standarda EU i stvara preduslove za punu integraciju u EU.

Jedan od glavnih prioriteta CEI je saradnja sa Evropskom unijom, sa ciljem jačanja procesa evropskih integracija celog regiona. Aktivnosti CEI uglavnom su usmerene na realizaciju konkretnih projekata saradnje u regionu. Oni se sprovode na osnovu Akcionog plana CEI na period od dve godine

Više informacija o CEI možete pronaći na: <http://www.cei.int/> .

### **Jadransko-jonska inicijativa (JJI) (Adriatic and Ionian Initiative – AII)**

Jadransko-jonska inicijativa je zvanično pokrenuta na Konferenciji o razvoju i bezbednosti u Jadranskom i Jonskom moru, koja je održana u Ankoni, R. Italija, 19-20. maja 2000. godine. Na pomenutoj konferenciji je usvojena Deklaracija iz Ankone, osnivački akt Inicijative. JJI je definisana kao inicijativa za dijalog i saradnju u Jadransko-jonskom regionu u cilju stvaranja prostora mira, stabilnosti i prosperiteta. Kao prioritetne oblasti izdvojene su: ekonomska, transportna i turistička saradnja, tehnička pomoć, održivi razvoj, zaštita životne sredine, kulturna, naučna i obrazovna saradnja i saradnja u borbi protiv nelegalnih radnji.

Generalni sekretar JJI je italijanski diplomata ambasador Djovani Kastelaneta.

Sedište Sekretarijata JJI je u Ankoni, (R. Italija).

Najviše telo JJI je Jadransko-jonski Savet koji okuplja MSP zemalja učesnica JJI. Savet se održava najmanje jedanput godišnje. Odluke se donose konsenzusom. Od 2016. godine sastanci Jadransko-jonskog saveta se održavaju u zajedničkom formatu sa Ministarskim sastankom Strategije Evropske unije za Jadransko-jonski region (EUSAIR) u okviru Foruma EUSAIR. Odluka o spajanju dva formata doneta je na sastanku Komiteta visokih zvaničnika JJI, koji je održan oktobra 2015. godine u Zagrebu, sa potom je potvrđena od strane Upravnog odbora EUSAIR.

Komitet visokih zvaničnika JJI je izvršno telo Jadransko-jonske inicijative koje ima sastanke bar tri puta godišnje na nivou nacionalnih koordinatora.

Aktivnosti JJI se sprovode putem održavanja tematskih Okruglih stolova. Svrha Okruglih stolova prilagođena i stavljena na raspolaganje Tematskim upravljačkim grupama EUSAIR (TSG). Zemlje učesnice JJI su: R. Albanija, BiH, Grčka, R. Italija, R. Slovenija, R. Hrvatska, Crna Gora, R. Srbija, R. Severna Makedonija i R. San Marino.

Srbija je predsedavala JJI u periodu od 1. juna 2019. do 1. juna 2020. godine kada je predsedavanje preuzela Slovenija. Trenutno, Srbija je član predsedavajuće „Trojke“.

Pomenuto predsedavanje Srbije je okončano usvajanjem „Beogradske deklaracije“ od strane ministara zemalja učesnica (ministarski sastanak je održan on line) – LINK za BG Deklaraciju.

Strategija Evropske unije za Jadransko-jonski region (EU Strategy for the Adriatic and Ionian Region – EUSAIR)

Strategija Evropske unije za Jadransko-jonski region (EUSAIR) je izrađena 2014. godine na osnovu Pomorske strategije EU za Jadransko i Jonsko more iz 2012. godine (COM (2012) 713). S obzirom na pozitivno iskustvo EU sa makro-regionalnim strategijama koje su prethodile EUSAIR (makro-regionalne strategije za baltički i podunavski region, koje su nastale 2009, odnosno 2010. godine; makro-regionalna strategija za alpski region je nastala kasnije – 2015.

godine). Makro-regionalne strategije EU predstavljaju integrisani okvir usvojen za rešavanje zajedničkih izazova, u definisanom geografskom području, sa kojima se suočavaju kako države članice EU, tako i tzv. „treće države“ tj. države učesnice koje se nalaze u datom području. Prioriteti makro-regionalnih strategija usmereni su na projekte i aktivnosti koje imaju za cilj regionalno povezivanje i podrazumevaju koordinaciju u okviru sektorskih politika na različitim nivoima upravljanja. Što se tiče EUSAIR, prioriteti su jačanje saradnje u oblasti plave ekonomije, transporta i energetske mreže, zaštite životne sredine i održivog turizma, koji se uzimaju za stubove ove strategije.

Zemlje učesnice EUSAIR su iste kao i u Jadransko-jonskoj inicijativi JJI – osim San Marina: R. Albanija, BiH, R. Hrvatska, Grčka, R. Italija, R. Slovenija, R. Srbija, Crna Gora i R. Severna Makedonija.

Politički nivo rukovođenja se ostvaruje kroz redovne godišnje sastanke država učesnica EUSAIR na ministarskom nivou. Od 2015. godine i Foruma održanog u Dubrovniku, Ministarski sastanak EUSAIR i sastanak Jadransko-jonskog saveta se održavaju u jedinstvenom formatu u okviru Foruma EUSAIR.

Koordinacioni nivo čini Upravi odbor - UO (Governing Board), dok implementacioni nivo predstavljaju Tematske upravljačke grupe (Thematic Steering Groups – TSG). UO je sastavljen od nacionalnih ko-koordinatora (pri čemu svaku državu predstavljaju po dva predstavnika, jedan iz MIP, drugi iz resora koji je zadužen za koordinaciju EU fondova, odnosno, u slučaju država kandidata, koji je nacionalni IPA koordinator), koordinatora stubova, predstavnika EK (Generalni direktorati za politiku susedstva i pregovore o proširenju – DG NEAR, za regionalnu u urbanu politiku – DG REGIO, za pomorstvo i ribarstvo – DG MARE), predstavnici Sekretarijata JJI, predstavnici Upravnog odbora ADRION programa, kao i predstavnici Projekta tačke podrške upravljanju EUSAIR (Facility Point).

Istovremeno kada i JJI, Srbija je predsedavala EUSAIR tj. od 1. juna 2019. do 1 juna 2020. godine.

[www.adriatic-ionic.eu](http://www.adriatic-ionic.eu)

## **Strategije EU za Podunavlje (EU Strategy for the Danube Region – EUSDR)**

Evropska komisija je konačni tekst Strategije EU za Podunavlje, uz prateći Akcioni plan, usvojila 8. decembra 2010. godine. Savet EU je formalno usvojio Strategiju 24. juna 2011. godine.

U izradi Strategije EU za Podunavlje je učestvovalo 14 podunavskih zemalja, od kojih su sada 9 članice EU (SR Nemačka, Austrija, Slovačka, Češka Republika, Mađarska, R. Bugarska, Rumunija, R. Slovenija, R. Hrvatska), a 5 nisu članice (R. Srbija, BiH, Crna Gora, Ukrajina, R. Moldavija). Strategija predstavlja platformu za saradnju i prihvatanje tekovina EU od strane zemalja kandidata. U regionu obuhvaćenim Strategijom živi preko 115 miliona stanovnika.

Internet prezentacija: [www.danube-region.eu](http://www.danube-region.eu) .

Strategija za Podunavlje ima 4 osnovna stuba:

1. Povezivanje Dunavskog regiona - transport, energetika i povezivanje kroz kulturu i turizam;
2. Zaštita životne sredine Dunavskog regiona – vodni resursi, priroda i sprečavanje rizika;
3. Izgradnja prosperiteta u Dunavskom regionu – nauka, obrazovanje, konkurentnost i ulaganje u ljude;

4. Osnajivanje Dunavskog regiona – jačanje institucionalnih kapaciteta i saradnje i promovisanje bezbednosti i borbe protiv organizovanog kriminala.

Strategija definiše 11 prioriteta oblasti u okviru kojih će se realizovati projekti i za koje su određene zemlje – koordinatori (po 2 za svaku oblast):

Prioritetna oblast: Zemlje:

**Prioritetna oblast:**

**Zemlje:**

1) Poboljšanje mobilnosti i intermodalnosti

Unutrašnji plovni putevi:

Austrija, Rumunija

Drumski, putnički i vazdušni transport:

Slovenija, Republika Srbija

2) Podrška razvoju održive energije

Mađarska, Češka Republika

3) Promocija kulture i turizma

R. Bugarska, Rumunija

4) Uspostavljanje i održavanje kvaliteta vode

Mađarska, Slovačka

5) Upravljanje rizicima u oblasti životne sredine

Mađarska, Rumunija

6) Očuvanje biodiverziteta, kvaliteta vazduha i tla

SR Nemačka (Bavarska), R. Hrvatska

7) Razvoj ekonomije znanja (istraživanje, obrazovanje i informaciono-komunikacione tehnologije)

Slovačka, R. Srbija

8) Podrška unapređenju konkurentnosti preduzeća

SR Nemačka (Baden Vrttemberg), R. Hrvatska )

9) Investicije u kadrove i stručnost

Austrija, R. Moldavija

10) Unapređenje institucionalnih kapaciteta

Austrija, Slovenija

11) Povećanje bezbednosti i borba protiv organizovanog kriminala

SR Nemačka, R. Bugarska

Od početaka primene Strategije EU za Dunavski region, pokrenuto je ili dodatno razvijeno nekoliko veoma važnih projekata među kojima su najznačajniji glavni planovi obnove i održavanja plovnih puteva, stvaranje mreža za zaštitu životne okoline, razvoj zajedničkih metodologija za procenu i upravljanje rizikom od prirodnih katastrofa, kao i uspostavljanje mreže za poboljšanje sigurnosti na Dunavu. Zahvaljujući Strategiji unapređen je kulturni i naučno-istraživački dijalog u regionu, kao i saradnja sa postojećim međunarodnim organizacijama (Međunarodna komisija za zaštitu reke Dunav – ICPDR, Karpatska konvencija). Uspostavljen je Dunavski finansijski dijalog, kao jedna od uspešnijih platformi za kreiranje partnerstva i uključivanje finansijskih institucija na promociji projekata u regionu.

Jedno od važnih područja u kojem je EUSDR dala stvaran doprinos odnosi se na proširenje i planove politike susedstva. Unapređena je tematska saradnja sa 5 država koje nisu članice EU, uspostavljena je prva Evropska grupacija za teritorijalnu saradnju sa zemljom koja nije članica EU (Mađarska – Ukrajina) a ustanovljen je novi program koordinacije 2015. godine kojim je omogućeno Moldaviji da učestvuje u Strategiji.

R. Srbija je dobila ulogu koordinatora za dve oblasti: br. 1b – infrastruktura: železnički, drumski i vazdušni saobraćaj (zajedno sa Slovenijom) i br. 7 – nauka i ekonomija znanja (zajedno sa

Slovačkom). U svakom od nadzornih odbora koji postoje pri prioritetnim oblastima Strategije R. Srbije ima svog predstavnika.

Deveti godišnji forum Strategije EU za Dunavski region održan je zbog pandemije COVID-19 u virtuelnom formatu 22. oktobra 2020. godine u organizaciji R. Hrvatske. Posle Godišnjeg foruma jednogodišnje predsedavanje koje je u toku preuzela je R. Slovačka.

Vlada Republike Srbije je 24. septembra 2009. godine donela odluku o formiranju Radne grupe za saradnju sa EU u Podunavlju. Članovi Radne grupe su predstavnici ministarstava i institucija relevantnih za saradnju sa EU u Podunavlju, zatim predstavnici IV Vojvodine i Privredne komore Srbije.

Poslove nacionalnog koordinatora obavlja Nevena Karanović, specijalni savetnik ministra za evropske integracije Republike Srbije.

### **„Berlinski proces“**

„Berlinski proces“ je pokrenut skupom na najvišem nivou (predsednici vlada, ministri spoljnih poslova i ministri ekonomije Albanije, BiH, Hrvatske, Severne Makedonije, Crne Gore, Srbije, Slovenije, Austrije, Francuske, PIS u Prištini, kao i predstavnici Evropske komisije), koji je na inicijativu kancelara SR Nemačke A. Merkel, održan u Berlinu 28. avgusta 2014. godine. Cilj Samita posvećenog zapadnom Balkanu bio je postizanje zajedničkog dogovora o jačanju regionalne saradnje na ZB i utvrđivanje četvorogodišnjeg okvira (2014-2018) za rešavanje preostalih otvorenih pitanja u regionu.

Nakon Samita o zapadnom Balkanu u Berlinu (2014) održani su i Samiti o ZB u Beču (2015), Parizu (2016), Trstu (2017), Londonu (2018), Poznanju (2019) i Sofiji (2020). U „Berlinski proces“ su 2019. godine uključene Grčka i Bugarska, tako da Proces sada obuhvata 16 učesnica: Crna Gora, BiH, Severna Makedonija, Albanija, Srbija, PIS u Prištini, kao i Nemačka, Austrija, Francuska, Italija, Slovenija, Hrvatska, Velika Britanija, Poljska, Grčka i Bugarska.

U cilju unapređenja povezanosti u regionu ZB, kao i između ZB i EU, sačinjena je Agenda povezivanja (Connectivity Agenda), sa posebnim akcentom na pripremu i finansiranje konkretnih regionalnih infrastrukturnih investicionih projekata i primenu tehničkih standarda i reformskih mera (između ostalog u pogledu usklađivanja/pojednostavljenja procedura prelaska granica, reforme železnice, informacionih sistema, bezbednosti na putevima, šema održavanja puteva i dr). Na Četvrtom Samitu u Trstu (jul 2017) usvojen je Višegodišnji akcioni plan za Regionalni ekonomski prostor (Multi-Annual Action Plan for a Regional Economic Area – MAP REA), koji se odnosi na oblasti trgovine, investicija, mobilnosti i digitalne ekonomije. Na Samitu održanom u Sofiji (novembar 2020) usvojen je Akcioni plan za Zajedničko regionalno tržište 2021-2024. i podržana Zelena Agenda za ZB.

Najznačajniji rezultati postignuti u okviru „Berlinskog procesa“: uspostavljena je Regionalna kancelarija za saradnju mladih, sa sedištem u Tirani, po ugledu na Nemačko-Francuski model (za prvog generalnog sekretara RYCO je izabran Djuro Blanuša iz R. Srbije); Zaključen je sporazum o osnivanju Transportne zajednice u JIE, sa sedištem Sekretarijata u Beogradu, koja je počela sa funkcionisanjem 13. septembra 2019. godine; Osnovan je Komorski investicioni

forum Zapadnog Balkana (KIF), sa sedištem u Trstu, koji predstavlja i zastupa interese oko 350.000 kompanija; Tokom Drugog Digitalnog samita zapadnog Balkana, predstavnici šest ekonomija ZB potpisali su u Beogradu, 4. aprila 2019. godine, „Sporazum o snižavanju cena usluga rominga u javnim mobilnim komunikacionim mrežama u regionu ZB”; Pokretanje Fonda za zapadni Balkan – FZB, septembra 2017. god., namenjenog razvoju saradnje civilnog društva.

### **Regionalna kancelarija za saradnju mladih (Regional Youth Cooperation Office -RYCO)**

Na Drugom Samitu o ZB u okviru „Berlinskog procesa" (Beč, 27.8.2015), premijeri ZB6 su potpisali „Zajedničku deklaraciju o uspostavljanju Regionalne kancelarije za saradnju mladih zapadnog Balkana" (RYCO). Sporazum o uspostavljanju RYCO sa sedištem u Tirani potpisan je na narednom Samitu o ZB u Parizu (4. jula 2016. godine). Ideja za osnivanje RYCO je proistekla iz dogovora premijera R. Srbije i R. Albanije, Aleksandra Vučića i Edija Rame. Nastala je po ugledu na Francusko-nemačku kancelariju za saradnju mladih, uspostavljenu na osnovu Jelisejskog sporazuma iz 1963. godine. Na drugom sastanku Upravljačkog odbora RYCO (Berlin, 22-23.3.2017) za prvog GS izabran je predstavnik Srbije Djuro Blanuša. Na četvrtom sastanku UO RYCO (Tirana, 16.5.2017) za zamenika GS je izabran Fatos Mustafa iz Prištine.

Godišnji budžet RYCO iznosi dva miliona evra, od kojih jedan milion obezbeđuju ugovorne strane iz regiona, a drugu polovinu Evropska komisija i drugi donatori. U skladu sa Statutom, Kancelarijom upravlja Upravljački odbor koji čine po dva predstavnika iz svake ugovorne strane (jedan predstavnik koji je neposredno odgovoran za omladinsku politiku i jedan omladinski predstavnik).

Narodna skupština R. Srbije je usvojila Zakon o potvrđivanju Sporazuma o uspostavljanju RKSM 29. maja 2017. godine. Godišnja kontribucija R. Srbije za budžet RYCO iznosi 389.000 evra. Predstavnici R. Srbije u UO RYCO su: Vanja Udovičić, ministar omladine i sporta R. Srbije, i Marko Kostić, omladinski predstavnik.

Od osnivanja RYCO dosta je učinjeno na unapređenju saradnje mladih u regionu. Ciljevi RYCO su unapređenje omladinske saradnje, prevazilaženje međuetničke distance između mladih u regionu, učešće u programima međukulturne razmene. Jedan od fokusa u aktivnostima RYCO je „Razvoj koncepta školskih razmena". RYCO ostvaruje saradnju sa UN, EU i Vladom Norveške u realizaciji nekoliko regionalnih projekata. Jedan od projekata koji se realizuje od strane RYCO je Balkanska omladinska laboratorija (WB6 Lab) koja je tzv. Regionalni inkubator za preduzetništvo i inovacije, koje je kreirano za mlade lidere.

[www.rycowb.org](http://www.rycowb.org)

### **Višegradska grupa (V4) (Visegrad Group – V4)**

Višegradska grupa (V4) osnovana je 15. februara 1991. godine kao neformalno udruženje Čehoslovačke (od 1993. godine R. Češka i R. Slovačka), R. Poljske i Mađarske. Cilj je bio postavljanje temelja saradnje u promenjenim političkim okolnostima u srednjoj Evropi i stvaranje uslova za ulazak u EU. U tada usvojenoj „Višegradskoj deklaraciji" naglašeno je da osnovu za

uspešnu saradnju predstavljaju slično istorijsko, kulturno i versko nasleđe, tradicionalne veze i uzajamni uticaji.

Višegradska grupa se aktivno postavlja prema regionu zapadnog Balkana kroz diplomatske aktivnosti, promociju projekata i održavanju kontinuiteta u implementaciji programa koji su započeti tokom prethodnih predsedavanja. Takođe, održavaju se redovni godišnji susreti visokih zvaničnika zapadnog Balkana i država Višegradske grupe.

U okviru češkog predsedavanja V4 u Pragu je 13. novembra 2015. godine održan Godišnji sastanak ministara spoljnih poslova država članica V4 i ministara spoljnih poslova zapadnog Balkana. Tom prilikom potpisan je Sporazum o osnivanju Fonda za zapadni Balkan.

Republika. Poljska obavlja jednogodišnje rotirajuće predsedavanje V4 u periodu od 1. jula 2020. do 30. juna 2021. godine.

Međunarodni višegradski fond (MVF) predstavlja jedinu stalnu strukturu V4. MVF finansira aktivnosti NVO i privatnih lica gde, osim donacija (tzv. grantova), dodeljuje pojedinačne stipendije i organizuje umetničke radionice, koje doprinose razmeni mišljenja u okviru V4 regiona i između susednih zemalja uključenih u V4.

Više informacija o Višegradskoj grupi možete pronaći na:

[www.visegradgroup.eu](http://www.visegradgroup.eu)  
[www.visegradfund.org](http://www.visegradfund.org)

### **Fond za zapadni Balkan (FZB) (Western Balkans Fund - WBF)**

Fond za zapadni Balkan (FZB) je inicijativa usmerena na jačanje veza i bližu saradnju Ugovornih strana, zajedničko predstavljanje kod trećih država kao i na unapređenje kvaliteta života stanovništva regiona i podsticaj evropskim integracijama kroz finansiranje projekata civilnog društva i pojedinaca. Ugovorne strane FZB su: R. Srbija, R. Albanija, Bosna i Hercegovina, R. Severna Makedonija, Crna Gora i tzv. „Kosovo\*“.

Ciljevi Fonda za zapadni Balkan posebno se ostvaruju kroz aktivnosti u oblastima razvoja i promocije: kulturne saradnje, naučne razmene, istraživanja i saradnje u sferi obrazovanja, razmene između mladih i održivog razvoja. Sporazum o uspostavljanju FZB potpisan je 13. novembra 2015. godine u Pragu, a FZB je postao operativan 2017. godine.

Sedište sekretarijata FZB se nalazi u Tirani. Izvršni direktor FZB je Djerđ Mura koji je stupio na ovu funkciju u septembru 2017. godine. FZB funkcioniše po sistemu rotirajućeg jednogodišnjeg predsedavanja (od 1. januara do 31. decembra). Tokom 2021. godine FZB predsedava R. Severna Makedonija.

U okviru FZB ministri spoljnih poslova se susreću jednom godišnje, u formatu Konferencije ministara inostranih poslova FZB, dok se nacionalni koordinatori ugovornih strana sastaju više puta godišnje na sastancima Komiteta visokih zvaničnika.

Osnovna aktivnost i doprinos FZB se ogleda u javnim pozivima za projekte koji su otvoreni jednom godišnje za sve civilne organizacije čiji su projekti usmereni na tri tematske oblasti: kulturna saradnja, obrazovna i naučna razmena i održivi razvoj. Trenutno se sprovode projekti iz trećeg javnog poziva dok će četvrti poziv biti otvoren na proleće 2021. Sekretarijat FZB takođe organizuje radionice i treninge za civilni sektor, kao i otvorene pozive za pojedinačne projekte.

Više informacija o Fondu za zapadni Balkan na:  
[www.westernbalkansfund.org](http://www.westernbalkansfund.org)  
kao i na fejsbuk stranici Western Balkans Fund.

### **„Brdo-Brioni proces“**

R. Slovenija i R. Hrvatska su zajedno pokrenule ideju o „Brdo-Brioni procesu“ tokom neformalnog susreta premijera dve zemlje, B. Pahora i J. Kosor, januara 2010. godine u Kranjskoj Gori. Cilj uspostavljanja pomenute regionalne inicijative je bio jačanje veza u regionu ZB, kao sredstva za brže napredovanje regiona na putu evropskih integracija. „Brdo-Brioni proces“ formalno je započet susretom lidera zapadnog Balkana na Brdu kod Kranja, 20. marta 2010. godine. Kao neformalna regionalna inicijativa, proces je po mestu održavanja prvobitno nazvan „Brdo proces“ da bi ubrzo bio preimenovan u „Brdo-Brioni proces“, budući da je njegov osnivač i R. Hrvatska.

Proces okuplja predstavnike Slovenije, Hrvatske i ZB6 (Albanija, BiH, Crna Gora, S. Makedonija, Srbija i PIS u Prištini), uz povremeno učešće najviših zvaničnika drugih zemalja i institucija, u svojstvu koorganizatora (Francuska) ili specijalnih gostiju (Nemačka, Italija, Austrija, Poljska, EU i SAD).

Od samog uspostavljanja Procesu, pored sastanaka na najvišem nivou (Samita) i sastanaka MIP-ova, održavani su i tematski sastanci (ministara pravde i ministara unutrašnjih poslova) koji su rezultirali određenim dogovorima o međusobnoj saradnji, a u cilju ubrzanja procesa evropskih integracija regiona u celini.

Pored inicijalnog susreta lidera ZB na Brdu kod Kranja 2010. godine, u okviru „Brdo-Brioni procesa“ do sada su održani sledeći skupovi na najvišem nivou: Samit u Dubrovniku (15.7.2014); Sastanak MIP-ova na Brdu kod Kranja (23.4.2015); Samit u Budvi (7-8.6.2015); Vanredni Samit u Zagrebu (25.11.2015); Samit u Sarajevu (28-29.5.2016); Samit i sastanak MIP-ova na Brdu kod Kranja (3.6.2017); Samit u Skoplju (27.4.2018) i Samit u Tirani (8-9.5.2019). Na poslednjem Samitu u Tirani je dogovoreno da Slovenija bude domaćin narednog, vanrednog sastanka lidera BBP. U 2020. godini Slovenija je nameravala da organizuje Samit BBP na Brdu kod Kranja, posvećen desetogodišnjici ove inicijative, ali su zbog pandemije COVID-19 ovi skupovi odloženi.

Ciljevi Procesu, koji su reflektovani i kroz zaključke koji su usvajani na njegovim skupovima, tiču se pre svega: pružanja podrške procesu proširenja EU, jačanja odgovornosti za političku stabilnost i pomirenje u JIE, unapređenja susedskih odnosa, rešavanja preostalih otvorenih pitanja na miran način, reformskih procesa, izgradnje infrastrukturne mreže u JIE tj. daljeg jačanja „povezanosti“ posebno u oblasti energetike, infrastrukture i transporta, vladavine prava,

unapređenja ekonomske konkurentnosti i sistema obrazovanja. Pojedini ciljevi Procesu su veoma slični ciljevima iz „Berlinskog procesa“ i u dokumentima koji su usvajani na skupovima BBP vremenom je počelo sa naglašavanjem potrebe međusobne sinergije ova dva procesa. Istovremeno, na skupovima „Brdo-Brioni procesa“ je razmatran i niz tema koje se ne odnose neposredno na okvir saradnje u JIE, poput situacije u Ukrajini, osude terorizma, klimatskih promena, evroatlantskih integracija, suočavanja sa globalnim bezbednosnim izazovima i sl.

### **Regionalna inicijativa za migracije, azil i izbeglice (Migration, Asylum, Refugees Regional Initiative – MARRI)**

Pakt stabilnosti za JIE je 2002. godine usvojio odluku o osnivanju Regionalne inicijative za pitanja migracije, azila i izbeglica (MARRI) kako bi se bolje i uspešnije upravljalo migracionim tokovima u regionu. Osnivački ministarski Forum MARRI održan je u Herceg Novom, 5. aprila 2004. godine.

U sadašnjim okvirima, MARRI (Migration, Asylum, Refugees Regional Initiative) predstavlja regionalnu inicijativu za pitanja migracije, azila i izbeglica, čije učesnice su: R. Albanija, Bosna i Hercegovina, R. Makedonija, Crna Gora, R. Srbija i „Kosovo“ (Kosovo\* je učesnik od 10. juna 2015. godine, što je potvrđeno u Deklaraciji Regionalnog foruma koji je u Skoplju održan 10. juna 2015. godine. Istom Deklaracijom je potvrđeno i povlačenje R. Hrvatske iz ove regionalne inicijative, budući da je ona postala član EU.). Inicijativa je „u vlasništvu“ učesnica, a njeno sedište tj. MARRI Regionalni centar, je u Skoplju. Aktivnosti učesnica inicijative, kao i interna i operaciona organizacija Centra, definisani su Statutom Centra za migracije, azil i izbeglice. Način funkcionisanja Regionalne inicijative za migracije, azil i izbeglice (MARRI) utvrđen je Smernicama i pravilima procedure pomenute Inicijative. (Statut i Smernice su inovirani na sastanku Komiteta MARRI, 10. juna 2015. godine).

Na sastanku Komiteta MARRI, koji je održan u Podgorici 20. juna 2016. godine Republika Srbija je i formalno preuzela predsedavanje ovom regionalnom inicijativom a na sastanku Regionalnog foruma MARRI 21. juna 2016. godine, ova odluka je potvrđena.

Organi odlučivanja u okviru MARRI inicijative su: 1. Regionalni forum – koji čine MUP-ovi učesnica, kao i visoki predstavnici zaduženi za pitanja azila, migracija, upravljanja granicama, viznog režima i povratka raseljenih lica. Regionalni forum daje političku podršku za rad Inicijative i na njemu se donose odluke od zajedničkog interesa za sve učesnice i 2. Regionalni komitet – koji čine predstavnici ministarstava spoljnih poslova učesnica. Regionalni komitet ima zadatak da određuje smernice rada MARRI, koordinira aktivnosti, donosi strateške odluke u vezi sa aktivnostima inicijative kao i da predlaže načine realizacije ideja i projekata u okviru MARRI. Sastaje se najmanje dva puta godišnje, po pravilu uoči održavanja Regionalnog foruma.

Aktuelni direktor Regionalnog centra MARRI je Saško Kocev koji dolazi iz Severne Makedonije.  
<https://marri-rc.org.mk/>

### **Sporazum o slobodnoj trgovini u Centralnoj Evropi (Central European Free Trade Agreement – CEFTA)**

Sporazum o izmenama i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini – CEFTA 2006 - potpisan je u Bukureštu, 19. decembra 2006. godine.

Potpisnice Sporazuma su: R. Albanija, R. Bugarska, Bosna i Hercegovina, R. Makedonija, R. Moldavija, R. Srbija, R. Hrvatska, Crna Gora i UNMIK/Kosovo. Posle prijema u EU, Rumunija i R. Bugarska su istupile iz CEFTA 2007. godine, a Hrvatska je 2013. godine.

Implementacija Sporazuma počela je 2007. godine, nakon ratifikacije u potpisnicama. R. Srbija je ratifikovala Sporazum 25.09.2007. godine.

Albanija je postala novi depozitar CEFTA Sporazuma 2013. Godine (ulaskom Hrvatske u EU i istupanjem iz CEFTA).

CEFTA 2006 je multilateralni sporazum koji je zamenio 32 bilateralna sporazuma o slobodnoj trgovini u regionu jugoistočne Evrope (JIE), kao očekivani sled uspostavljanja zone slobodne trgovine u regionu JIE na osnovu Memoranduma o liberalizaciji i olakšicama u trgovini (potpisan 27. jula 2001. godine u Briselu, u okviru Pakta stabilnosti za JIE). Stupanjem Sporazuma na snagu, primenjen je nivo liberalizacije utvrđen bilateralnim sporazumima, uz nemogućnost uvođenja dodatnih fiskalnih i kvantitativnih ograničenja. Sporazumom je propisana obavaza potpisnica da uspostave zonu slobodne trgovine, punu liberalizaciju u skladu sa odredbama sporazuma CEFTA i sa relevantnim pravilima i procedurama STO.

R. Srbija je bila predsedavajući CEFTA 2017. godine.

Posle Evropske unije, region CEFTA je drugi po važnosti spoljnotrgovinski partner Republike Srbije.

Više podataka na

[www.cefta.int](http://www.cefta.int)  
[www.mtt.gov.rs](http://www.mtt.gov.rs)  
[www.pks.rs](http://www.pks.rs)  
[www.stat.gov.rs](http://www.stat.gov.rs)

### **Međunarodna komisija za sliv reke Save (International Sava River Basin Commission – ISRBC)**

Okvirni sporazuma o slivu reke Save je potpisan 3. decembra 2002. godine, stupio je na snagu 29. decembra 2004. godine, a države potpisnice su Bosna i Hercegovina, Republika Hrvatska, Republika Slovenija i Republika Srbija.

Međunarodna komisija za sliv reke Save - International Sava River Basin Commission - ISRBC uspostavljena je za potrebe primene okvirnog sporazuma i omogućava saradnju potpisnica u realizaciji tri glavna cilja:

- uspostavljanju međunarodnog režima plovidbena reci Savi i njenim pritokama,
- uspostavljanje održivog upravljanja vodama i
- preduzimanje mera za sprečavanje ili ograničavanje opasnosti odnosno zaštite od štetnog uticaja voda, vodnog režima i ekosistema.

R. Srbija je postala država strana Okvirnog sporazuma o slivu reke Save i Protokola o režimu plovidbe 2004. godine donošenjem Zakona o potvrđivanju Okvirnog sporazuma o slivu reke Save i Protokola o režimu plovidbe („Službeni list SCG, Međunarodni ugovori", broj 12/04).

Međunarodnu komisiju za sliv reke Sav čine po dva predstavnika svake strane potpisnice Okvirnog sporazuma, tj. član i zamenik člana.

Sedište Međunarodne komisije za sliv reke Save je u Zagrebu.

Više informacija na

[www.savacomission.org](http://www.savacomission.org)

[www.rdvode.gov.rs/medjunarodna-saradnja-sava.php](http://www.rdvode.gov.rs/medjunarodna-saradnja-sava.php)

### **Centar za sprovođenje zakona u jugoistočnoj Evropi (Southeast European Law Enforcement Center - SELEC)**

Centar za sprovođenje zakona u Jugoistočnoj Evropi - SELEC nastao je transformacijom Regionalnog centra za borbu protiv prekograničnog kriminala - SECI (osnovanog u okviru Inicijative za saradnju u jugoistočnoj Evropi 1999. godine), potpisivanjem SELEC konvencije u Bukureštu 09. decembra 2009. godine od strane predstavnika 13 država članica.

Države potpisnice SELEC Konvencije su: R. Albanija, Bosna i Hercegovina, R. Bugarska, R. Hrvatska, R. Grčka, Mađarska, R. Severna Makedonija, R. Moldavija, Crna Gora, Rumunija, R. Slovenija, R. Srbija i R. Turska.

Konvencija je stupila na snagu 7. oktobra 2011. godine, a depozitar Konvencije je Rumunija.

Sedište Centra SELEC je u Bukureštu.

Države članice SELEC su: R. Albanija, Bosna i Hercegovina, R. Bugarska, R. Grčka, Mađarska, R. Severna Makedonija, R. Moldavija, Crna Gora, Rumunija, R. Srbija i R. Turska .

Zemlje posmatrači SELEC su: Republika Austrija, Kraljevina Belgija, Republika Češka, Republika Francuska, Gruzija, Savezna Republika Nemačka, Izrael, Japan, Holandija, Kraljevina Španija, Republika Slovačka, Ukrajina i Ujedinjeno kraljevstvo Velika Britanija i Severna Irska.

Glavni zadaci SELEC definisani su SELEC konvencijom, a zasnivaju se na saradnji država članica u prevenciji i suzbijanju kriminalnih aktivnosti, sa elementom prekogranične povezanosti, uključujući organizovani kriminal, terorizam, krijumčarenje ljudi i roba, kroz zajednički operativni rad carina i policije država članica, kao i kroz razmenu informacija i dokumenata između oficira za vezu, delegiranih u SELEC centar od strane država članica, i osoba za kontakt na nacionalnom nivou.

Više informacija na

[www.selec.org](http://www.selec.org)

[www.mup.gov.rs](http://www.mup.gov.rs)

[www.carina.rs](http://www.carina.rs)